

ЧАСОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ПСИХОЛОГІЧНА РЕСУРСНІСТЬ У ФАХІВЦІВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ ПРОДУКТІВ

Ганна Улунова

доктор психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумський державний університет

40000, Україна, м. Суми, вул. Харківська, 116.

uluanna.ua@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4839-098X>

Юлія Петренко

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумський державний університет

40000, Україна, м. Суми, вул. Харківська, 116.

spanovskaya@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0008-2543-2244>

Анотація

Стаття присвячена дослідженню часової компетентності та психологічної ресурсності у працівників страхових компаній – фахівців із реалізації страхових продуктів. Часова компетентність розуміється як професійна компетентність, яка виявляється у вмінні враховувати часовий чинник під час планування, організації та реалізації професійної діяльності. Психологічна ресурсність розуміється як здатність людини актуалізувати власні ресурси, оперувати ними та оновлювати. Емпіричне дослідження проводилося із застосуванням опитувальників «Персональна компетентність у тайм-менеджменті» та «Психологічна ресурсність особистості». Респондентами виступили 72 особи різної статі та стажем професійної діяльності від 1 до 25 років. За результатами емпіричного дослідження доведено, що у фахівців із реалізації страхових ресурсів на статистично значущому рівні переважають середні та високі показники часової компетентності та психологічної ресурсності. Зафіксовано наявність статистично значущих позитивних кореляційних зв'язків між показниками часової компетентності та такими шкалами психологічної ресурсності, як упевненість у собі, прагнення мудрості та вміння використовувати власні ресурси. Психологічні ресурси не існують ізольовано, а перебувають у складних синергетичних взаємодіях. Визначено, що часова компетентність і психологічна ресурсність перебувають у взаємному підсиленні, утворюючи інтегральну характеристику особистості – ресурсно-часову компетентність. Ресурсно-часова компетентність фахівця з продажу страхових продуктів – це інтегральна характеристика особистості фахівця з просування, консультування та укладання договорів страхування з клієнтами, утворена синергетичною взаємодією часової компетентності з такими компонентами психологічної ресурсності, як упевненість у собі, прагнення мудрості та здатність ефективно використовувати власні ресурси.

Ключові слова: психологічна ресурсність, ресурсно-часова компетентність, тайм-менеджмент, фахівці з реалізації страхових продуктів, часова компетентність.

Вступ

Сфера страхування є однією з найбільш динамічних галузей сучасної економіки, де ефективність діяльності безпосередньо залежить від професіоналізму, самоорганізації та психологічної стійкості персоналу (Хропонюк & Длугопольський, 2023). Основну частину фронт-офісу страхових компаній складають фахівці з реалізації страхових продуктів. До їх задач відноситься комунікація з потенційними клієнтами, донесення інформації про продукти страхування, оформлення договорів, післяпродажна підтримка і консультування. Фахівці з реалізації страхових продуктів постійно функціонують у режимі високої інтенсивності, мають справу з великими обсягами інформації, жорсткими часовими рамками, необхідністю швидко приймати рішення й одночасно підтримувати якісну комунікацію з клієнтами. Такі умови праці потребують від фахівців не лише професійних знань щодо страхових продуктів, але й розвинених здібностей, зокрема раціонального використання часу та внутрішніх ресурсів для досягнення професійної ефективності й збереження психологічного благополуччя.

Ефективне використання часу у науковій літературі стало пов'язується з поняттям тайм-менеджменту. У роботах Ю. В. Білявської (Білявська, 2018), Н. М. Буняк (Буняк, 2018), Г. І. Євтушенка (Євтушенко & Дерев'янка, 2014) та інших тайм-менеджмент визначається як метод, інструмент управління часом, що опосередковує підвищення ефективності діяльності як окремого працівника, так і підприємства в цілому. Водночас, у роботах О. О. Євтушевської (Євтушевська, 2017), Н. М. Степанової та В. П. Олійника (Степанова & Олійник, 2021) та інших поняття тайм-менеджмент використовується у значенні особистісної характеристики й навіть світоглядного вияву. Останній варіант тлумачення тайм-менеджменту фактично синонімізує його з поняттям «часова компетентність».

О. В. Савицька, аналізуючи різноманіття визначень поняття «часова компетентність», виокремлює дві основні групи його тлумачень: 1) як інтегральної характеристики особистості, «що дозволяє структурувати та зв'язувати в єдине ціле події минулого, теперішнього й майбутнього, здійснювати діяльність в оптимальні терміни» (Савицька, 2019 : 100); 2) як інтегральної характеристики певних індивідуально-психологічних якостей особистості, «які забезпечують у процесі виконання професійної діяльності особливі темпоральні здібності, які виявляються у вмінні враховувати часовий чинник під час планування, організації та реалізації професійної діяльності та особистої життєдіяльності» (Савицька, 2019 : 101). Таким чином, часова компетентність розглядається і як метакомпетентність, і як професійна компетентність. Ураховуючи, що наше дослідження пов'язано з конкретною професійною групою – фахівцями з реалізації страхових продуктів, у своїй роботі ми використовуватимемо поняття «часова компетентність» у другому варіанті значення.

Часова компетентність детермінує не лише професіоналізм особистості, але й пов'язана з процесами самоактуалізації (Полещук, 2022), міжособистісної взаємодії та комунікації (Савицька, 2019), психічного благополуччя (Полещук, 2022) тощо. В. G. Marques, E. U. Pires довели, що ефективне управління часом може зменшити прокрастинацію, тривожність і стрес, а також покращити самоефективність, організованість й планування (Marques & Pires, 2021). А досягнення особистістю в онтогенезі часу як ресурсу, за З. О. Кіреєвою, сполучається з життєвим сенсом і потребою до самореалізації на життєвому шляху (Кіреєва, 2012). Т. Imura, М. Takamura, Y. Okazaki, S. Tokunaga визначили, що ефективне управління часом позитивно впливає на психологічні ресурси особистості (Imura, Takamura, Okazaki & Tokunaga, 2016).

У сучасному науковому дискурсі психологічні ресурси переважно тлумачаться у двох значеннях: 1) широкому – як психологічні джерела, «які сприяють подоланню складних

життєвих ситуації, зокрема зумовлених стресом, а також особисто бажаному способу життєдіяльності» (Музичко, 2023 : 29), тобто всі психічні феномени, на які суб'єкт може спертися, аби задовольнити актуальні потреби; 2) вузькому – як «індивідуальні властивості та здібності, що дозволяють людині за рахунок концептуалізації умов, потреб і власних психічних можливостей підтримувати й розвивати власну активність, забезпечувати психологічне благополуччя» (Даценко, 2020 : 23). Використання у нашій роботі поняття «психологічні ресурси» у його широкому значенні дає можливість спиратися на концепцію психологічної ресурсності О. С. Штепи, під якою дослідниця розуміє здатність «людини актуалізувати власні ресурси, тобто свідомо оперувати ними, а саме: знати їх, уміти вміщувати й оновлювати» (Штепа, 2018 : 384).

За Г. О. Хомич та О. В. Войтенко, «психологічна ресурсність проявляються у професійній самореалізації, творчості та любові» (Хомич & Войтенко, 2024 : 11). N. Nolzen стверджує, що психологічні ресурси працівників страхових компаній утворюють психологічний капітал і підвищують продуктивність, задоволеність роботою та позитивне ставлення до роботи, сприяючи конкурентній перевазі в галузі (Nolzen, 2018). А результати дослідження M. Ramírez-Pérez та R. Zurita Zurita засвідчують, що психологічні ресурси, включаючи надію, ефективність, стійкість та оптимізм, відіграють значну роль у підвищенні здатності студентів ефективно керувати своїм часом (Ramírez-Pérez & Zurita Zurita, 2024).

Попри наявність значної кількості робіт, присвячених часовій компетентності та психологічним ресурсам, їх особливості у контексті професійної діяльності працівників страхових компаній залишаються недостатньо вивченим. Це обумовило **мету дослідження**, яка полягає у вивченні часової компетентності та психологічної ресурсності у фахівців із реалізації страхових продуктів, а також взаємозв'язку між вказаними феноменами. Для реалізації мети були поставлені наступні **завдання**:

1. Здійснити теоретико-методологічний аналіз понятійного апарату дослідження, зокрема категорій «часова компетентність» та «психологічна ресурсність особистості».
2. Визначити особливості прояву часової компетентності та психологічної ресурсності у фахівців, що займаються реалізацією (просуванням/продажем) страхових продуктів.
3. Дослідити характер взаємозв'язку між показниками часової компетентності та компонентами психологічної ресурсності у спеціалістів зі збуту страхових продуктів.

Методи дослідження

Емпіричне вивчення часової компетентності та психологічної ресурсності було проведено нами на базі трьох українських страхових компаній у лютому-травні 2025 року. У дослідженні взяли участь 72 особи віком від 20 до 69 років, серед яких 60 жінок та 12 чоловіків зі стажем роботи у страхуванні від 1 до 25 років. У дослідженні були використані дві психодіагностичні методики: 1) опитувальник «Персональна компетентність у тайм-менеджменті» (Могилевська & Павловський, 2025); 2) опитувальник «Психологічна ресурсність особистості» (Штепа, 2018).

Опитувальник «Персональна компетентність у тайм-менеджменті» дозволяє оцінити у працівників страхових компаній рівень здатності управляти часом: планувати, здійснювати цілепокладання, делегувати завдання, контролювати тощо. Опитувальник складається з 25 тверджень, кожне з яких досліджуваній має оцінити з точки зору власного досвіду, обравши один із варіантів відповіді: «так», «інколи», «ніколи». Надана відповідь «так» оцінюється у 2 бали, відповідь «інколи» – в 1 бал, а відповідь «ні» – 0 балів. Сумарний показник балів за

наданими відповідями співвідноситься з високим, середнім або низьким рівнем компетентності у тайм-менеджменті.

Опитувальник «Психологічна ресурсність особистості» спрямований на вимірювання здатності особистості усвідомлювати, актуалізовувати та ефективно використовувати власні ресурси у професійній діяльності й складається з таких шкал: «упевненість у собі», «добродота до людей», «допомога іншим», «успіх», «любов», «творчість», «віра у добро», «прагнення до мудрості», «робота над собою», «самореалізація у професії», «відповідальність», «знання власних психологічних ресурсів», «уміння оновлювати власні ресурси», «уміння використовувати власні ресурси», «загальний рівень психологічної ресурсності». Опитувальник складається з 67 пунктів, кожний з яких досліджуваній має оцінити з точки зору власних уявлень про себе та обрати один з варіантів відповіді: «так» або «ні». Співвідношення наданих відповідей з ключем дозволяє визначити у досліджуваних високий, середній або низький рівні психологічної ресурсності та її компонентів.

Результати емпіричного дослідження були опрацьовані за допомогою програми Microsoft Excel.

Результати та дискусії

Проаналізуємо результати дослідження часової компетентності у фахівців із реалізації страхових продуктів через описову статистику та рівневий розподіл. У таблиці 1 наведена описова статистика показників часової компетентності у фахівців із реалізації страхових продуктів.

Таблиця 1

Описова статистика показників часової компетентності у фахівців із реалізації страхових продуктів

Критерій	μ	M_e	M_o	S^2	R	V
Значення	37	37,5	39	36,69	28	16%

Значення середнього арифметичного (μ) складає 37, що відповідає середньому рівню часової компетентності серед досліджуваних. Значення медіани – 37,5 – є близьким до середнього, що свідчить про симетричний розподіл даних, без значних викидів. Значення моди (M_o) – 39 – трохи вище за середнє, що вказує на домінування серед досліджуваних осіб із дещо вищими результатами часової компетентності. Розмах вибірки (R) – 28 – досить великий, що свідчить про наявність у вибірці досліджуваних з крайніми результатами, що, водночас, не впливає суттєво на середнє. Коефіцієнт варіації (V) – 16% – свідчить про високу однорідність вибірки. Це дає підстави застосовувати параметричні методи для статистичної обробки результатів дослідження.

Результати рівневого розподілу показників часової компетентності у фахівців із реалізації страхових продуктів графічно подано на рис.1.

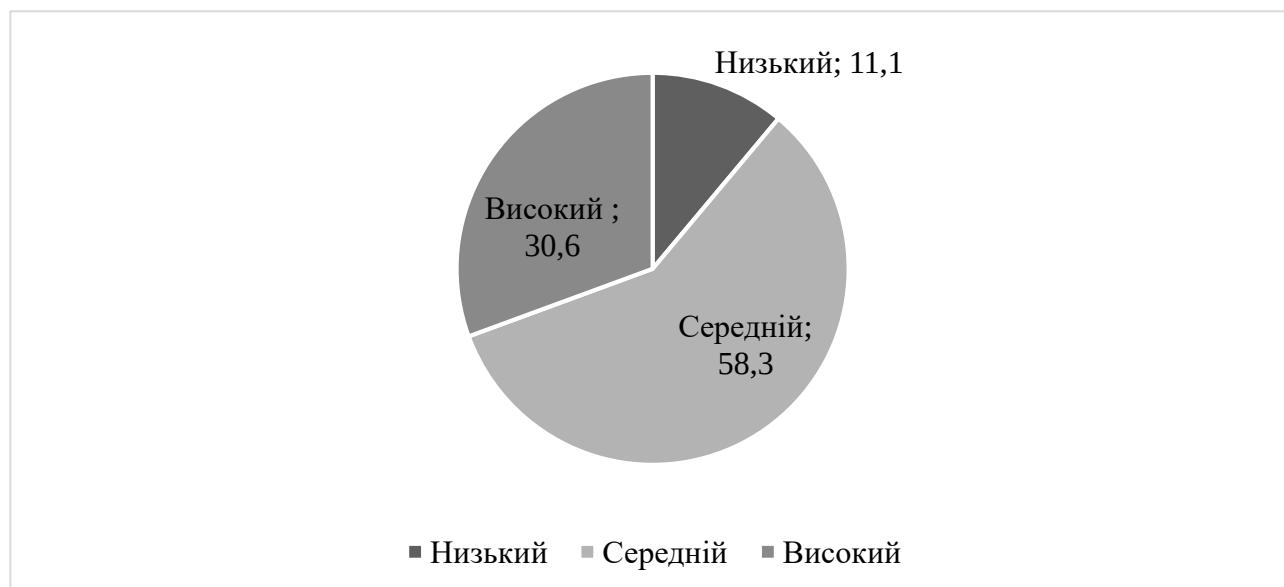

Рис. 1. Рівні часової компетентності у фахівців із реалізації страхових продуктів

Рівневий аналіз дозволив нам зафіксувати за χ^2 -критерієм при $p \leq 0,01$ домінування у фахівців із продажу страхових продуктів середнього (58,3%) та високого (30,6%) рівнів здатності цілеспрямовано організовувати, планувати, контролювати й оцінювати власну діяльність у часовому вимірі, забезпечуючи оптимальне використання часових ресурсів для досягнення професійних цілей. Загальні показники розвиненості часової компетентності у представників цієї професійної групи підтверджуються і результатами аналізу окремих пунктів опитувальника. Так, 91,9% працівників страхових компаній завжди починають робочий день із визначення найпріоритетніших завдань. 83,8% досліджуваних чітко знають свої довгострокові цілі. 81,1% респондентів поважають і цінують власний час, а 62,2% – планують свій час. 45,9% опитаних намагаються продуктивно використовувати навіть вимушені витрати часу.

Аналіз результатів дослідження психологічної ресурсності фахівців із реалізації страхових продуктів реалізуємо також через описову статистику та рівневий розподіл. У таблиці 2 подана описова статистика показників психологічної ресурсності фахівців із реалізації страхових продуктів.

Таблиця 2

Описова статистика показників психологічної ресурсності фахівців із реалізації страхових продуктів

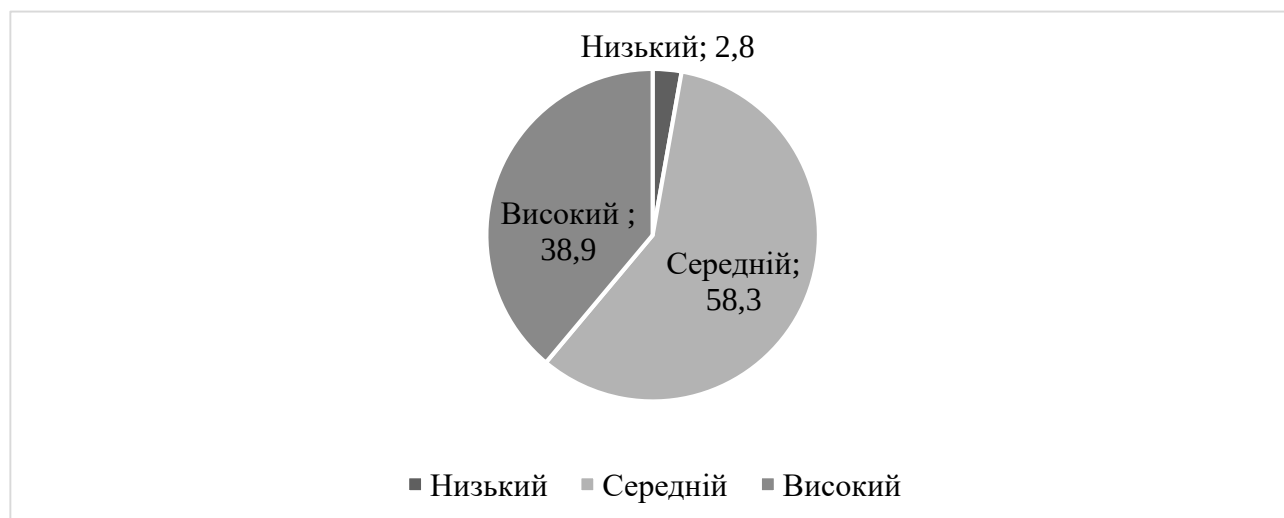
Критерій	μ	M_e	M_o	S^2	R	V
Значення	89,8	91,5	92	71,7	37	9%

Значення середнього арифметичного (μ) складає 89,8, що знаходиться у межах показників середнього рівня психологічної ресурсності. Значення медіани (M_e) – 91,5 – і моди – 92 – практично збігаються із середнім показником (89,8), що свідчить про симетричний розподіл даних без помітних зміщень або викидів. Дисперсія (S^2) – 71,7 – підтверджує помірний рівень варіації, а розмах (R) – 37 – показує наявність певних індивідуальних відмінностей, проте вони не впливають суттєво на загальну структуру розподілу. Коефіцієнт варіації (V) – 9% – вказує на високу однорідність групи: індивідуальні результати лише незначно відхиляються від середнього значення. Це означає, що більшість учасників

демонструють стабільно схожі показники за вимірюваним параметром, що дозволяє використовувати параметричні методи для статистичної обробки результатів дослідження.

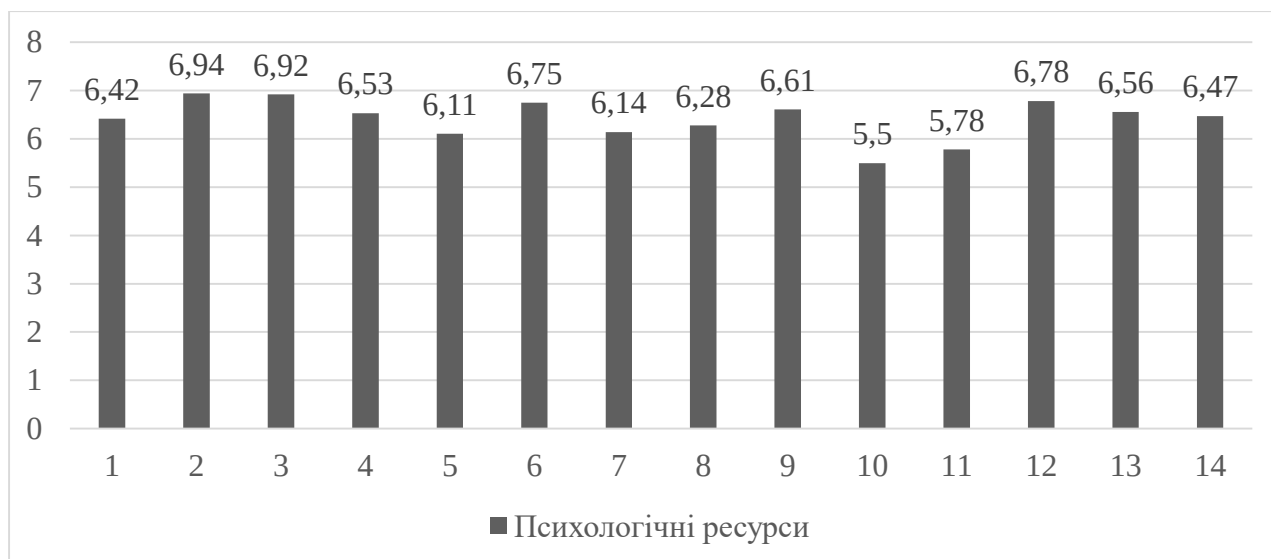
На рис. 2 подано співвідношення рівнів психологічної ресурсності у фахівців із продажу страхових продуктів.

Рис. 2. Рівні психологічної ресурсності у фахівців із продажу страхових продуктів

Рівневий аналіз дозволив нам зафіксувати за χ^2 -критерієм при $p \leq 0,01$ домінування у фахівців із продажу страхових продуктів середнього (58,3%) та високого (38,9%) рівнів психологічної ресурсності, що дозволяє досліджуваним ефективно мобілізувати власні ресурси для подолання життєвих труднощів і виконання професійних завдань.

Середні значення показників компонентів психологічної ресурсності працівників страхових компаній подано на рис. 3.

Примітки: 1 – Упевненість у собі; 2 – Доброта; 3 – Допомога іншим; 4 – Успіх; 5 – Любов; 6 – Творчість; 7 – Віра у добро; 8 – Прагнення мудрості; 9 – Робота над собою; 10 – Самореалізація у професії; 11 – Відповідальність; 12 – Знання власних психологічних ресурсів; 13 – Уміння оновлювати власні психологічні ресурси; 14 – Уміння використовувати власні ресурси.

Рис. 3. Середні значення показників компонентів психологічної ресурсності у фахівців із продажу страхових продуктів

Аналіз результатів дослідження за середніми значеннями показників компонентів психологічної ресурсності засвідчив наявність у фахівців із продажу страхових продуктів високого рівня доброти та допомоги іншим, творчості, знання власних психологічних ресурсів. На середньому рівні у досліджуваних знаходяться: упевненість у собі, успіх, любов, віра у добро, прагнення мудрості, робота над собою, самореалізація у професії, відповідальність, уміння оновлювати власні ресурси, уміння використовувати власні ресурси.

Таким чином, за результатами емпіричного дослідження, у фахівців із реалізації страхових ресурсів як працівників страхових компаній переважають середні та високі показники часової компетентності та психологічної ресурсності.

Для визначення взаємозв'язків між показниками часової компетентності та психологічної ресурсності за допомогою критерію кореляції Пірсона ми провели кореляційний аналіз, результати якого подано в таблиці 3.

Таблиця 3

Матриця кореляції показників часової компетентності та показників компонентів психологічної ресурсності у фахівців із продажу страхових продуктів

Компоненти психологічної ресурсності особистості	Часова компетентність
Загальний показник	0,2
1. Упевненість у собі	0,38*
2. Доброта	0,01
3. Допомога іншим	-0,08
4. Успіх	-0,15
5. Любов	0,11
6. Творчість	-0,01
7. Віра в себе	0,12
8. Прагнення мудрості	0,36*
9. Робота над собою	0,11
10. Самореалізація у професії	0,06
11. Відповідальність	-0,22
12. Знання власних психологічних ресурсів	0,15
13. Уміння оновлювати власні психологічні ресурси	0,06
14. Уміння використовувати власні ресурси	0,34*

Примітки: *показник є статистично значущими при $p \leq 0,01$ ($t_{кр} = 0,306$).

Результати кореляційного аналізу засвідчують наявність статистично значущих позитивних кореляційних зв'язків між показниками часової компетентності та такими шкалами психологічної ресурсності, як упевненість у собі, прагнення мудрості та уміння використовувати власні ресурси. Виявлення статистично значущих кореляцій свідчить, що саме ці компоненти психологічної ресурсності найбільш тісно пов'язані з часовою компетентністю. Тобто, чим вищими у фахівців із реалізації страхових продуктів є показники часової компетентності, тим вони є більш самодостатніми при прийнятті рішень, мають виражене прагнення вчитися, у тому числі й у інших, вміють реалізовувати власні життєві, творчі й професійні плани за рахунок власного людського капіталу.

Прямий кореляційний зв'язок між часовою компетентністю та впевненістю у собі ми пояснюємо тим, що здатність досліджуваних ефективно керувати власним часом і життєвими

подіями супроводжується зростанням у них відчуття контролю над ситуацією. Людина, яка усвідомлює зв'язки між своїми діями в минулому, теперішньому та майбутньому, сприймає себе як суб'єкта, здатного впливати на власне життя. Тобто, коли людина визнає, що може керувати часом, вона усвідомлює, що може керувати і своїм життям. Це й проявляється у впевненості у собі.

Прагнення мудрості передбачає здатність осмислювати життєвий досвід у часовій перспективі, інтегруючи минулі події, теперішні дії та майбутні цілі в єдину систему. Людина з високою часовою компетентністю сприймає час не як хаотичний потік, а як структурований процес розвитку. Такий підхід стимулює рефлексивність, усвідомленість, уміння робити висновки з досвіду, тобто ті психологічні якості, на яких базується прагнення до мудрості.

Часова компетентність безпосередньо пов'язана з ефективним плануванням і саморегуляцією, що дає змогу оптимально розподіляти фізичні, емоційні та когнітивні ресурси. Фахівець, який володіє розвиненою часовою організацією, краще розуміє свої можливості, межі й пріоритети, тому використовує ресурси цілеспрямовано, а не імпульсивно. Це підвищує продуктивність, знижує відчуття перевантаження та зміцнює впевненість у власній ефективності.

Зафіксовані прямі кореляційні зв'язки часової компетентності з упевненістю у собі, прагненням мудрості та умінням використовувати власні ресурси відображають інтегративну роль часової компетентності у структурі особистості взагалі (Полещук, 2022) та її психологічній ресурсності зокрема.

S. E. Hobfoll зазначає, що психологічні ресурси не існують ізольовано, а перебувають у складних синергетичних взаємодіях (Hobfoll, 2012). Згідно його концепції «каравану ресурсів», ресурси мають тенденцію організовуватися у кластери. Отримані дані свідчать, що часова компетентність і психологічна ресурсність перебувають у взаємодії взаємного підсилення, утворюючи інтегральну характеристику особистості, яку доречно визначити як ресурсно-часову компетентність. Ресурсно-часова компетентність фахівця з продажу страхових продуктів – це інтегральна характеристика особистості фахівця з просування, консультування та укладання договорів страхування з клієнтами, утворена синергетичною взаємодією часової компетентності з такими компонентами психологічної ресурсності, як упевненість у собі, прагнення мудрості та здатність ефективно використовувати власні ресурси.

Висновки

За результатами емпіричного дослідження доведено, що у фахівців із реалізації страхових ресурсів на статистично значущому рівні переважають середні та високі показники часової компетентності та психологічної ресурсності, що узгоджується з вимогами, детермінованими змістом їх професійної діяльності. Показники часової компетентності мають статистично значущі позитивні кореляційні зв'язки з показниками за такими шкалами психологічної ресурсності, як упевненість у собі, прагнення мудрості й уміння використовувати власні ресурси.

Психологічні ресурси не існують ізольовано, а перебувають у складних синергетичних взаємодіях. Часова компетентність і психологічна ресурсність, перебуваючи у синергетичних зв'язках, утворюють інтегральну характеристику особистості фахівця з реалізації страхових продуктів – ресурсно-часову компетентність. Цей феномен відображає здатність людини

усвідомлено організовувати власний час, мобілізувати внутрішній потенціал і забезпечувати стійкість та ефективність діяльності в мінливих умовах.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є порівняння особливостей часової компетентності та психологічної ресурсності фахівців із продажу страхових продуктів з ідентичними психічними феноменами у фахівців інших професійних груп, а також поглиблене вивчення феномену ресурсно-часової компетентності.

Література

1. Білявська, Ю.В., & Микитенко, Н.В. (2018). Тайм-менеджмент як метод управління часом категорійного менеджера. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*, 30(3), 83–87. Режим доступу: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/321/317>
2. Буняк, Н.М. (2018). Тайм-менеджмент як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Економіка і суспільство: електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету*, 14, 279-283. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.70>
3. Даценко, О.А. (2020). Психологічний ресурс особистості як наукова парадигма. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. Том 31 (70)*, 22-27. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/03>
4. Євтушевська, О. (2017). Тайм-менеджмент як вияв світогляду сучасної людини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*, 3 (192), 15-18. Режим доступу: <https://surl.luhmhrpe>
5. Євтушенко, Г.І., & Дерев'янко, В.М. (2014). Аналіз стану управління робочим часом та шляхи підвищення ефективності застосування «Тайм-менеджменту» в організації. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*, 1, 88-96. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znnpnudps_2014_1_12
6. Кіреєва, З.О. (2022). Предиктори резильєнтності та оптимізму у осіб різного віку під час проживання пандемії SARS-COV-2. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*, 1, 5-10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhps_2022_1_3
7. Кіреєва, З.О. (2012). Осягнення часу як ресурсу. *Соціальна психологія*, 4–5, 3–10. Режим доступу: <https://surl.li/jssbsb>
8. Могилевська, О.Ю., Павловський, С.А., Поворозник, М.Ю., Парій, Л. В., Ребрина, А.М., Наголюк, О.Є., та ін. (2025). *Тайм-менеджмент: навчальний посібник*. (2-ге видання, перероблене і доповнене). Київ : КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста».
9. Музичко, Л. (2023). Психологічна ресурсність особистості та її резильєнтність. *Журнал соціальної та практичної психології*, 1, 28-33. <https://doi.org/10.32782/psy-2023-1-5>
10. Полещук, Л.В. (2022). Місце часової компетентності в структурі особистості. *Психологія та соціальна робота*, 1–2, 177-130. <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286679>
11. Полещук, Л.В. (2023). Психологічна структура часової компетентності як основа особистого та професійного успіху. (Дис. д-ра філософії в галузі психології). Одеса.
12. Савицька, О. (2019). Часова компетентність керівників закладів освіти: сутність і технологія розвитку в системі підвищення кваліфікації. *Збірник наукових праць Херсонського університету: Педагогічні науки*, 27(2), 98-105. <https://10.32626/2309-9763.2019–27.98-105>

13. Степанова, Н., & Олійник, В. (2021). Використання тайм-менеджменту в методичній роботі закладу дошкільної освіти. *The X International Science Conference «Science foundations or modern science and practice»* (Athens, Greece, 23–26 November, 2021) (с. 435–442). <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.II.X>
14. Хомич, Г.О., & Войтенко, О.В. (2024). Активізація психологічного ресурсу особистості в умовах депривації. Г.О. Хомич (Ред.), *Активізація психологічних ресурсів особистості у різних умовах соціалізації* (с. 8–32). Київ. Режим доступу: <https://surl.lu/vffnpx>
15. Хропонюк, Д.О., & Длугопольський, О.В. (2023). Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*, 1, 118-126. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.118.126>
16. Штепа, О.С. (2018). Опитувальник психологічної ресурсності особистості: результати розробки й апробації авторської методики. *Проблеми сучасної психології*, 39, 380-399. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-39.380-399>
17. Hobfoll, S.E. (2012). Conservation of resources and disaster in cultural context: The caravans and passageways for resources. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 75(3), 227-232. <https://doi.org/10.1521/psyc.2012.75.3.227>
18. Imura, T., Takamura, M., Okazaki, Y., & Tokunaga, S. (2016). Construction of the Time Management Scale and examination of the influence of time management on psychological stress response. *Japanese Journal of Psychology*, 87(4), 374-383. <https://doi.org/10.4992/JJPSY.87.15212>
19. Marques, B.G., & Pires, E.U. (2021). Time management in adults: method, techniques and applications. *Revista de Psicologia da IMED*, 52(1). <https://doi.org/10.15448/1980-8623.2021.1.35857>
20. Nolzen, N. (2018). The concept of psychological capital: a comprehensive review. *Management Review Quarterly*, 68(3), 237-277. <https://doi.org/10.1007/S11301-018-0138-6>
21. Ramírez-Pérez, M., & Zurita Zurita, R. (2024). Examining the Relationship Between Academic Psychological Capital Profiles and Coping with Academic Stress and Time Management Among Undergraduate Students. *Journal of International Students*, 14(3), 364-384. <https://doi.org/10.32674/jis.v14i3.6302>

References

1. Biliavska, Yu.V., & Mykytenko, N.V. (2018). Taim-menedzhment yak metod upravlinnia chasom katehoriinoho menedzhera [Time Management as a Time-Management Method for a Category Manager]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic Sciences*, 30(3), 83-87. Retrieved from <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/321/317> [in Ukrainian].
2. Buniak, N.M. (2018). Taim-menedzhment yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva [Time Management as a Tool for Increasing Enterprise Efficiency]. *Ekonomika i suspilstvo: elektronne naukovе fakhove vydannia Mukachivskoho derzhavnoho universytetu – Economy and Society: Electronic Scholarly Journal of Mukachevo State University*, 14, 279-283. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.70> [in Ukrainian].
3. Datsenko, O.A. (2020). Psykholohichniy resurs osobystosti yak naukova paradyhma [The Psychological Resource of the Individual as a Scientific Paradigm]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Psykholohiia – Scientific Notes of V.I. Vernadsky Taurida National*

- University. Series: Psychology, 31(70), 22-27. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/03> [in Ukrainian].
4. Yevtushevska, O. (2017). Taim-menedzhment yak vyiv svitohliadu suchasnoi liudyny [Time Management as an Expression of the Modern Person's Worldview]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni T. Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 3 (192), 15-18. Retrieved from <https://surl.it/vtmpae> [in Ukrainian].
 5. Yevtushenko, H.I., & Derevianko, V.M. (2014). Analiz stanu upravlinnia robochym chasom ta shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti zastosuvannia «Taim-menedzhmentu» v orhanizatsii [Analysis of the State of Working Time Management and Ways to Improve the Effectiveness of Applying Time Management in an Organization]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy – Collection of Scientific Papers of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, 1, 88-96. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2014_1_12 [in Ukrainian].
 6. Kireieva, Z.O. (2022). Predyktory rezylentnosti ta optymizmu u osib riznoho viku pid chas prozhyvannia pandemii SARS-COV-2 [Predictors of Resilience and Optimism in Individuals of Different Ages During the Experience of the SARS-CoV-2 Pandemic]. *Naukovi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Psykholohichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences*, 1, 5-10. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2022_1_3 [in Ukrainian].
 7. Kireieva, Z.O. (2012). Osiahennia chasu yak resursu [Understanding Time as a Resource]. *Sotsialna psykholohiia – Social Psychology*, 4–5, 3-10. Retrieved from <https://surl.li/jssbsb> [in Ukrainian].
 8. Mohylevska, O.Yu., Pavlovskiy, S.A., Povoroznyk, M.Yu., Pariy, L.V., Rebryna, A.M., Nagoliuk, O.Ye., et al (2025). *Taim-menedzhment: navchalnyi posibnyk*. (2-he vydannia, pereroblene i dopovnene) [Time Management: Textbook; 2nd Edition, Revised and Expanded]. Kyiv : KNDU «Research and Development Institute of Socio-Economic Urban Development» [in Ukrainian].
 9. Muzychko, L. (2023). Psykholohichna resursnist osobystosti ta yii rezylentnist [Psychological Resourcefulness of the Individual and Its Resilience]. *Zhurnal sotsialnoi ta praktychnoi psykholohii – Journal of Social and Applied Psychology*, 1, 28-33. <https://doi.org/10.32782/psy-2023-1-5> [in Ukrainian].
 10. Poleshchuk, L.V. (2022). Mistse chasovoi kompetentnosti v strukturi osobystosti [The Place of Temporal Competence in the Structure of Personality]. *Psykhologhiia ta sotsialna robota – Psychology and Social Work*, 1–2, 177-130. <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286679> [in Ukrainian].
 11. Poleshchuk, L.V. (2023). Psykholohichna struktura chasovoi kompetentnosti yak osnova osobystoho ta profesiinoho uspikhu [The Psychological Structure of Time Competence as a Basis for Personal and Professional Success]. *Doctor's thesis*. Odesa. Retrieved from <https://surl.li/bqyqrb> [in Ukrainian].
 12. Savytska, O. (2019). Chasova kompetentnist kerivnykiv zakladiv osvity: sutnist i tekhnolohiia rozvytku v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii [Temporal Competence of Heads of Educational Institutions: Essence and Technology of Development in the System of Advanced Training]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho universytetu: Pedahohichni nauky – Collection of*

- Scientific Works of Kherson University: Pedagogical sciences*, 27(2), 98-105. <https://10.32626/2309-9763.2019-27.98-105> [in Ukrainian].
13. Stepanova, N., & Oliynyk, V. (2021). Vykorystannia taim-menedzhmentu v metodychnii roboti zakladu doshkilnoi osvity [The Use of Time Management in the Methodological Work of a Preschool Educational Institution]. *Proceedings from SFMSP' 21: The X International Science Conference «Science foundations or modern science and practice»*, (Athens, Greece, November 23–26, 2021). (pp. 435-442). <https://doi.org/10.46299/ISG.2021.II.X> [in Ukrainian].
 14. Khomych, H.O., & Voitenko, O.V. (2024). Aktyvizatsiia psykholohichnogo resuru osobystosti v umovakh deprivatsii [Activation of the Psychological Resource of the Individual in Conditions of Deprivation]. In H.O. Khomych (Ed.), *Aktyvizatsiia psykholohichnykh resursiv osobystosti u riznykh umovakh sotsializatsii – Activation of psychological resources of the individual in different conditions of socialization* (pp. 8–32). Kyiv : 7 BTS. Retrieved from <https://surl.lu/vffnpy>
 15. Khroponiuk, D.O., & Dlhupolskyi, O.V. (2023). Suchasni problemy ta perspektyvy rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy [Current Problems and Prospects for the Development of the Insurance Market of Ukraine]. *Innovation and Sustainability*, 1, 118-126. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.118.126> [in Ukrainian].
 16. Shtepa, O.S. (2018). Opytuvalnyk psykholohichnoi resursnosti osobystosti: rezultaty rozrobky i aprobatsii avtorskoi metodyky [The Questionnaire of Psychological Resourcefulness of the Individual: Results of Development and Testing of the Author's Methodology]. *Проблеми сучасної психології – Problems of Modern Psychology*, 39, 380-399. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2018-39.380-399> [in Ukrainian].
 17. Hobfoll, S.E. (2012). Conservation of resources and disaster in cultural context: The caravans and passageways for resources. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 75(3), 227-232. <https://doi.org/10.1521/psyc.2012.75.3.227>
 18. Imura, T., Takamura, M., Okazaki, Y., & Tokunaga, S. (2016). Construction of the Time Management Scale and examination of the influence of time management on psychological stress response. *Japanese Journal of Psychology*, 87(4), 374-383. <https://doi.org/10.4992/JJPSY.87.15212>
 19. Marques, B.G., & Pires, E.U. (2021). Time management in adults: method, techniques and applications. *Revista de Psicologia da IMED*, 52(1). <https://doi.org/10.15448/1980-8623.2021.1.35857>
 20. Nolzen, N. (2018). The concept of psychological capital: a comprehensive review. *Management Review Quarterly*, 68(3), 237-277. <https://doi.org/10.1007/S11301-018-0138-6>
 21. Ramírez-Pérez, M., & Zurita Zurita, R. (2024). Examining the Relationship Between Academic Psychological Capital Profiles and Coping with Academic Stress and Time Management Among Undergraduate Students. *Journal of International Students*, 14(3), 364-384. <https://doi.org/10.32674/jis.v14i3.6302>

TIME COMPETENCE AND PSYCHOLOGICAL RESOURCEFULNESS OF INSURANCE PRODUCT SALES SPECIALISTS

Hanna Ulunova

Doctor of Psychological Sciences, Associate Professor,

**Associate Professor of the Department of Psychology, Political Science and Sociocultural
Technologies**

Sumy State University

116, Kharkivska Str., Sumy, Ukraine, 40000

uluanna.ua@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4839-098X>

Yuliia Petrenko

**Second (Master's) degree candidate in higher education
of the Department of Psychology, Political Science and
Sociocultural Technologies**

Sumy State University

116, Kharkivska Str., Sumy, Ukraine, 40000

spanovskaya@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0008-2543-2244>

Abstract

The article is the result of research into time competence and psychological resourcefulness among insurance company employees who are specialists engaged in the provision and sale of insurance products. Time competence is understood as a professional competence that manifests itself in the ability to take the time factor into account when planning, organizing, and carrying out professional activities. Psychological resourcefulness is defined as a person's ability to activate, operate, and renew their internal resources. The empirical study was conducted using the questionnaires "Personal Competence in Time Management" and "Psychological Resourcefulness of the Individual". The sample consisted of 72 respondents of different genders with professional experience ranging from 1 to 25 years. The results of the empirical research demonstrate that specialists involved in the sale of insurance products show, at a statistically significant level, predominantly medium and high indicators of time competence and psychological resourcefulness. Statistically significant positive correlations were identified between time competence and such scales of psychological resourcefulness as self-confidence, the pursuit of wisdom, and the ability to use one's own resources. Psychological resources do not exist in isolation but operate within complex synergistic interactions. It was determined that time competence and psychological resourcefulness interact in a mutually reinforcing manner, forming an integral characteristic of the individual – resource-time competence. Resource-time competence of a specialist in the sale of insurance products is defined as an integral characteristic of a professional engaged in promoting, consulting on, and concluding insurance contracts with clients. This characteristic emerges from the synergistic interaction between time competence and key components of psychological resourcefulness, such as self-confidence, the pursuit of wisdom, and the ability to effectively use one's own resources.

Key words: psychological resourcefulness, resource-time competence, time management, insurance product sales specialists, time competence.

Подано 13.09.2025

Рекомендовано до друку 29.09.2025